

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล
อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

คำนำ

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค กอง การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดพนม เป็น ปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล
ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ วิธีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น	๒
บทที่ ๓ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น	๓

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ภายใต้บังคับ กฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล ตั้งอยู่เลขที่ ๒๔/๒ ม๒ บ้านตาล ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ห่างจากอำเภอ ๓ กิโลเมตร ระยะห่างจากจังหวัด ๓๓ กิโลเมตร ตำบลโนนตาล มีเนื้อที่ประมาณ ๒๕๖๐ ตร.กม.หรือประมาณ ๕๐,๖๒๕ ไร่ อาณาเขต ดังนี้

- ติดต่อกับ ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
- ติดต่อกับ ตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
- ติดต่อกับ ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
- ติดต่อกับ ตำบลนาขมิ้น อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

๒. การเมืองการปกครอง

เขตการปกครอง มีการแบ่งพื้นที่การปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๑๕ หมู่บ้าน มีพื้นที่การ ปกครองจำนวนหมู่บ้าน ๑๕ หมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็ม ทั้งหมู่บ้าน ๑๕ หมู่บ้าน

๓. ประชากร / ครุฑเรือน

ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรทั้งสิ้น ๗,๕๔๐ แยกเป็น

- ชาย ๑,๕๐๐ คน
- หญิง ๓,๗๘๗ คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๑๖ คน/ตารางกิโลเมตร

วิธีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ วิธีการดำเนินการ/ขั้นตอน

๑. จัดทำโครงการ เพื่อเสนอขออนุมัติโครงการจากผู้บริหารปกครองส่วนท้องถิ่น
๒. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น
๓. สืบหาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น
๔. บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ลงใน ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

เป้าหมายโครงการ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

สถานที่ดำเนินการ

เขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิ ปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มี ประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

๑. **กรมวิชาการ (๒๕๓๘)** ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือ ความรู้ที่เกิดจาก ประสบการณ์ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่องความรู้ ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเรียนรู้ การ แก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา
๒. **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(ม.ป.ป.)**กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่าเป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย
๓. **สามารถ จันท์สุรย์ (๒๕๓๖)** กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของ ชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ หรือสิ่งที่ สั่งสมกันมานานตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการในการดำเนินชีวิตของคนใน ท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการ ดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบกันต่อมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมี ความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ (๒๕๔๑

๑.สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และ เทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคน สามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การ แก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น

๒.สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จัก ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อ แก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่าย ผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และ อื่นๆ เป็นต้น

๓.สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔.สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์ จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้าการ สะสมและบริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิต ความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖.สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิต ของคุณให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗.สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘.สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรชุมชน องค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น ภารกิจของการจัดการศึกษา เรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษา เรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙.สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐.สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม สอนทางศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้ บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การ ประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

- ประเพณีบุญข้าวจี
- ประเพณีบุญมหาชาติ
- ประเพณีวันสงกรานต์
- ประเพณีวันเข้าพรรษา
- ประเพณีวันออกพรรษา
- ประเพณีบุญกฐิน
- ประเพณีบุญข้าวประดับดิน
- ประเพณีนมัสการพระธาตุโนนตาล
- ประเพณีนมัสการพระธาตุสิมมา
- ประเพณีบุญออกพรรษา บูชาเรือไฟบก

๑.ด้านการจัดการ

กลุ่มอาชีพในพื้นที่ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

- กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง (ไทญ้อ)
- กลุ่มเลี้ยงปลา
- กลุ่มเลี้ยงโค
- กลุ่มปลูกผักสวนครัว
- กลุ่มเลี้ยงไก่ (พื้นบ้าน)
- กลุ่มปลูกข้าวหอมมะลิ
- ร้านค้าชุมชน
- กลุ่มปลูกสับปะรด
- กลุ่มปลูกยางพารา
- กลุ่มนวดแผนไทย (อสม.)
- กลุ่มต้มเกลือสินเทา
- กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา(ครก)
- กลุ่มทำอาหารพื้นบ้านไทญ้อ)

ประเพณีบุญข้าวจี๋

บุญข้าวจี๋หรือบุญเดือนสาม เดือนนี้ชาวนาส่วนใหญ่ถือกันตั้งแต่โบราณมาว่าเป็นเดือนสู่ขวัญข้าว คือ มีการถวายข้าวเปลือกพระ และนิยมทำบุญบ้าน สวดมนต์เสร็จและพิธีสงฆ์ แล้วก็สู่ขวัญข้าว ตามธรรมเนียมพราหมณ์

ประเพณีบุญมหาชาติ

บุญผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสอง ของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องทาน ก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ก็พอจะอนุมาน ได้ถึงสภาพทั่วไปของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานราวต้นเดือน สาม พุทธศาสนิกชนจะ เก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติและในงานนี้ ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และบำเพ็ญคุณงามความดี จะได้อานิสงส์ไปเกิดในภพหน้า

ประเพณีวันสงกรานต์

วันสงกรานต์ คือ ๑๓ - ๑๕ เมษายน

วันสงกรานต์ ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของไทยมาแต่โบราณ เป็นประเพณีที่งดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร และเต็มไปด้วยบรรยากาศของความกตัญญู ความสนุกสนาน ความอบอุ่น และการให้เกียรติเคารพซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน โดยใช้ "น้ำ" เป็นสื่อในการสัมพันธ์ไมตรี

กิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์

สงน้ำ รดน้ำ และเล่นน้ำ การ สงน้ำพระพุทธรูป มีดอกไม้ธูปเทียน ไปบูชา แล้วเอาน้ำ ออบไปประพรมที่องค์พระ ทำเป็นสังเขปพอเป็นพิธีว่าได้แสดงความเคารพบูชาและสงน้ำท่านใน วันขึ้นปีใหม่แล้ว เมื่ออัญเชิญพระพุทธรูปมา ก็มีการแห่แหนกันอย่างสนุกสนาน สงน้ำ พระพุทธรูปแล้วก็มี การสงน้ำพระสงฆ์ โดยมากมักเป็นสมภารเจ้าวัดเป็นการสงน้ำจริงๆ สง เสร็จครองไตรจีวรใหม่ที่อุบาสกอุบาสิกา นำ มาถวาย ท่านก็ขึ้นธรรมมาสน์เทศน์อำนวยการปีใหม่ให้แก่ผู้ไปสงน้ำ นอกจากนี้ยังมีการ รดน้ำญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ เพื่อขอศีลขอ พรตามประเพณี

ประเพณีวันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา วันเข้าพรรษา เป็นวันสำคัญในพุทธศาสนา วันหนึ่ง ที่ พระสงฆ์ เถรวาท จะอธิษฐานว่าจะพักประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ตลอดระยะเวลาฤดูฝนที่มีกำหนดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน ตามที่ พระ ธรรมวินัย บัญญัติไว้ โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่น หรือที่เรียกติดปากกันโดยทั่วไปว่า จำพรรษา (* พรรษา” แปลว่า ฤดูฝน , จา” แปลว่า พักอยู่

พิธีเข้าพรรษานี้ถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์โดยตรง ละเว้นไม่ได้ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม การ เข้าพรรษา ตามปกติเริ่มนับตั้งแต่วันที่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี(หรือเดือน ๘ หลัง ถ้ามีเดือน ๘ สองหน) และสิ้นสุดลงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือ วันออกพรรษา

ประเพณีวันออกพรรษา

วันออกพรรษา ตามที่เรียกและเข้าใจกันทั่วไป (และจะกล่าวถึงต่อไปในบทความนี้) คือวันขึ้น ๒๕ ค่ำ เดือน ๓๓ ส่วน “วันออกพรรษาจริง” ตามพระวินัย คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๓

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันออกพรรษา

๑. ทำบุญตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ
๒. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ฟังพระธรรมเทศนา
๓. ร่วมกิจกรรม “ตักบาตรเทโว ”
๔. ปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการและ ประดับธงชาติ และธงธรรมจักร ตามวัดและสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา
๕. ตามสถานที่ราชการ สถานที่ศึกษาและที่วัด ควรจัดให้มีนิทรรศการ การบรรยาย หรือ บรรยายธรรม เกี่ยวกับวันออกพรรษา เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

ประเพณีบุญมหากรฐิน

งานประเพณีบุญกรฐิน คือ งานบุญถวายผ้าไตรจีวรแด่พระสงฆ์ โดยเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๓ ถึงวันที่ ๑๕ ค่ำ เดือน ๓๒ มูลเหตุของการทำบุญกรฐินสืบเนื่องมาจากว่า ในสมัยพุทธกาล ภิกษุเมืองปาฐาจำนวน ๓๐ รูป มีความประสงค์จะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ วัดพระเชตะวันมหาวิหาร แต่ขณะเดินทางนั้นได้ใกล้ วันจาพรรษา ภิกษุเหล่านั้นจึงหยุดจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตก่อน ครั้นออกพรรษาภิกษุทั้ง ๓๐ รูป จึงรีบไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่เนื่องจากกระยะทางนั้นไกลและมีฝนตก จึงทำให้ผ้าสบงจีวรเประอะ เปื้อนโคลนเลน พระพุทธเจ้าทรงเห็นความลำบากของภิกษุ จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้า และรับผ้ากรฐินได้

ประเภทของกรฐินแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

กรฐินหลวง คือ กรฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงวางผ้าพระกรฐินด้วยพระองค์เอง

กรฐินราษฎร์ คือ กรฐินที่ราษฎรหรือประชาชนผู้มีจิตศรัทธานำผ้ากรฐินไปทอด ณ วัดต่างๆ ที่มีไข่วัด

หลวงก่อนถึงวันงานบุญกรฐิน เจ้าภาพหรือผู้ที่ต้องการจะทอดกรฐินจะทำการจองกรฐิน ครั้นถึงวันงานจะมี การแห่กรฐินและนำไปทอด ณ วัดนั้นๆ

ประเพณีบุญข้าวประดับดิน

บุญข้าวประดับดิน ประวัติบุญข้าวประดับดิน บุญเดือนเก้า ประเพณีภาคอีสาน ที่จัดขึ้นเพื่ออุทิศ ส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และสัตว์นรกหรือเปรต

ประเพณีบุญข้าวประดับดิน บุญเดือนเก้า เป็นอีกหนึ่งประเพณีที่สืบทอดกันมาในภาค อีสาน โดยบุญข้าวประดับดิน เป็นงานประเพณีที่ถูกจัดขึ้นในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนเก้า ของทุก ๆ ปี และในปี ๒๕๖๐ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน ก็ตรงกับวันที่ ๒๑ สิงหาคม

ทั้งนี้ในการทำบุญข้าวประดับดินนั้น ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหาร คาวหวาน ผลไม้ หมากรุก พลุ บุหรี่ มาห่อด้วยใบตอง และทำเป็นห่อเล็ก ๆ ก่อนจะนำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่หรือ ตามพื้นดินบริเวณรอบ ๆ เจดีย์ หรือโบสถ์ โดยการทำบุญข้าวประดับดินนี้ ชาวบ้านเชื่อว่า เป็น การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์นรก หรือเปรต

ประเพณีมัสการพระธาตุโนนตาล

กิจกรรมที่ทำในประเพณีมัสการพระธาตุโนนตาล

- พิธีบวงสรวง พิธีพุทธาภิเษก บูชาองค์พระธาตุตลอดทั้งคืน
- พิธีบวชชีพรามหมณ์ (นุ่งขาว ห่มขาว) และการนั่งสมาธิปฏิบัติธรรม
- จัดตั้งกองบุญ บาตรสวรรค์
- พิธีเปิดงาน รั้วบูชาองค์พระธาตุโนนตาล
- แห่ต้นเงิน ต้นตอกไม้ รอบองค์พระธาตุโนนตาล
- ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป และถวายภัตตาหารเช้า
- ถวายกองบุญ และจุดปัจจัยเครื่องไทยทาน

พระธาตุโนนตาล ตั้งอยู่ที่ บ้านธาตุหมู่ที่ ๔ ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ที่มีองค์พระธาตุเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ประวัติศาสตร์ความเป็นมา บ้านธาตุหมู่ ๔ ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม มีประวัติความเป็นมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.๒๔๐๔ ขุนหลวงปากดี ขุนหลวงเพชร พ่อเต่าพวย พ่อเต่าอินทร์ พ่อเต่ามีอลาย ได้อพยพออกมาจากเมืองท่าอุเทน มาตั้งถิ่นฐานทำการเกษตรอยู่ติดกับหนอง นางแก้งในปัจจุบัน(ชาวบ้านเรียกหนองอีแก้งทั้งหมดมี ๕ ครอบครัว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๔๒๐ ชาวบ้านได้ค้นพบ วัตถุโบราณคือเจดีย์เก่าแก่ขนาดเล็กที่มีป่าไม้ล้อมรอบ โดยไม่ทราบที่มาว่าใครเป็นผู้สร้าง พ่อเฒ่ายังได้เป็นผู้ ริเริ่มชักชวนชาวบ้านสร้างองค์เจดีย์เพิ่มเติมจากของเก่าให้มีขนาดใหญ่ขึ้นใช้เวลาในการก่อสร้างนานประมาณ ๑ ปี ยังไม่แล้วเสร็จ พ่อเฒ่าอั้งได้หนีหายไปชาวบ้านจึงได้ขนานนามว่าบ้านธาตุ และตั้งเป็นชื่อของหมู่บ้านตั้งแต่นั้นมา ต่อมาเมื่อปีพ.ศ.๒๔๘๐ หลวงพ่อผง หลวงพ่อบอน หลวงพ่อภู สามเณร ญาติโยม และชาวบ้านทั้งในบ้าน ธาตุและหมู่บ้านใกล้เคียง

ได้พร้อมใจกันบูรณะก่อสร้างเจดีย์พระธาตุต่อ และสร้างพระอุโบสถเพิ่มเติมจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๔๔โดยขนาดขององค์พระธาตุมีความสูง ๓๖ เมตร ฐานองค์พระธาตุกว้างด้านละ ๗ เมตร ๕๐ เซนติเมตร ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ เจ้าอธิการอำนาจ อุตโตโม เจ้าคณะตำบลโนนตาล เขต ๒ และพระคณธี กตปุญญ์ ได้นำฉัตรยอดพระธาตุมาเปลี่ยนแทนยอดพระธาตุเดิมที่ชำรุดผุพังเนื่องจากกาลเวลาโดยมีพิธียกยอดฉัตรขึ้นสู่ ยอดพระธาตุในวันเสาร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ ขึ้น๗ ค่ำ เดือน ๕ ปีระกา เวลา ๓๐.๐๙ น.

ประเพณีนมัสการพระธาตุสิมมา

กิจกรรมที่ทำในประเพณีนมัสการพระธาตุสิมมา

- พิธีบวงสรวง พิธีพุทธาภิเษก บูชาองค์พระธาตุตลอดทั้งคืน
- พิธีบวชชีพราหมณ์ (นุ่งขาว ห่มขาว) และการนั่งสมาธิปฏิบัติธรรม
- จัดตั้งกองบุญ บาตรสวรรค์
- พิธีเปิดงาน รั้าขายองค์พระธาตุสิมมา
- แห่ต้นเงิน ต้นดอกไม้ รอบองค์พระธาตุสิมมา
- ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป และถวายภัตตาหารเช้า
- ถวายกองบุญ และจุดปัจจัยเครื่องไทยทาน วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตลอดจนเป็นการจรรโลง พระพุทธศาสนา

พระธาตุสิมมาเป็นพระธาตุที่ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านตาล ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นพาธตู่ที่ประชาชนให้ความเคารพบูชา โดยมีการจัดงานนมัสการพระธาตุสิมมาขึ้นทุกปี

ประเพณีบุญออกพรรษา บุญเรือไฟบก

วันออกพรรษา เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกหนึ่งวัน แต่ละท้องถิ่นมีประเพณีแตกต่างกันออกไป ตามแต่ความเชื่อหลายความเชื่อริมฝั่งโขงมีประเพณีไหลเรือไฟ ที่เชื่อว่าเป็นการบูชาพระรัตนตรัย และพญา นาคแห่งลุ่มน้ำโขง ชาวบ้านโพน อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม ก็เช่นกัน ถึงแม้หมู่บ้านจะไม่ได้อยู่ติดริมน้ำโขง ก็ยังคง จัดประเพณีไหลเรือไฟในวันออกพรรษามาตามความเชื่อดั้งเดิมเช่นเดียวกัน บ้านโพน เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ของ ชาวญ้อ ที่แต่เดิมอพยพย้ายถิ่นฐานข้ามลำน้ำโขงมาจากฝั่งลาว มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเชื่อว่า การทำประทีปเรือไฟในวันออกพรรษาถือเป็นพุทธบูชา คือการบูชาพระรัตนตรัย อันได้แก่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยยังคงรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษไว้

ข้อมูลประชาชนชาวบ้านหรือประชาชนท้องถิ่น ตำบล
โนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แยกตาม
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาเกษตรกรรม

เกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายสุพจน์ ขุนระวัง	ม.๕	ทำการเกษตรผสมผสาน	
๒	นายธนากร มาแสง	ม.๗	ทำการเกษตรผสมผสาน	
๓	นายครรชิต ภาวะ	ม.๑๔	ทำการเกษตรผสมผสาน	
๔	นางบุผาวรรณ ชนะพาล	ม.๓	เกษตรยางพารา	
๕	นางรัตติยา นามวงษ์	ม.๑๔	เกษตรยางพารา	
๖	นางบุญเลี้ยง ศรีสุนต์	ม.๑๓	สวนสับปะรด	
๗	นายธีรพงษ์ หาญพรหม	ม.๔	สวนสับปะรด	
๘	นางดวงฤทัย ทองเกิด	ม.๓	ทำนา - สวนพริก	
๙	นางพันทนา บาลภูงุม	ม.๔	ทำนา - สวนพริก	
๑๐	นายวัฒนา ปัดทุมมา	ม.๑๑	ทำการเกษตรผสมผสาน	

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค)

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการใช้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่ม หัตถกรรม เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายวินิจพงษ์ พรหมดี	ม.๑๑	เครื่องจักรสาน	
๒	นางลำไพ กิตติศรีวรพันธุ์	ม.๘	ทอผ้า	
๓	นางวรรณภา กวนศักดิ์	ม.๘	ทอผ้า	
๔	นางสาวอรिता สุวรรณมาโจ	ม.๒	การทำขนม	
๕	นายฐานิศ จันทะชิน	ม.๓	การผลิตไม้กวาด	
๖	นายสมคิด พรหมเทศ	ม.๒	เครื่องจักรสาน	
๗	นายจักรกฤษณ์ ฤทธิ์แสง	ม.๒	เครื่องจักรสาน	
๘	นายสุวิทย์ วิพรรณะ	ม.๑	หัตถกรรม	
๙	นางสาวนุชจรี ขวัญเมือง	ม.๑	การทำขนม	

สาขาการแพทย์ไทย

การแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นางสาววาสนา แสนบุญมี	ม.๘	รักษาด้วยโรคสมุนไพร	
๒	นางสาวเวียงใจ วรรณสลา	ม.๘	รักษาด้วยโรคสมุนไพร	
๓	นางสาวนงลักษณ์ ประพัสรารค์	ม.๔	รักษาด้วยโรคสมุนไพร	
๔	นางสาวสาวิตรี เตโซ	ม.๗	สาธารณสุขขั้นพื้นฐาน	
๕	นางดวงฤทัย ทองเกิด	ม.๓	สาธารณสุขขั้นพื้นฐาน	
๖	นางสาวปาริชาติ เส	ม.๓	สาธารณสุขขั้นพื้นฐาน	
๗	นางสาวประภาพร ตักโพธิ์	ม.๓	นวดแผนไทย	
๘	นางสาวอุไรวรรณ ศรีมงคล	ม.๑๑	นวดแผนไทย	
๙	นางจุฑาทิพย์ กวนศักดิ์	ม.๒	นวดแผนไทย	

สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

กองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนธุรกิจ ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายธีรพงษ์ หาญพรหม	ม.๔	กองทุนหมู่บ้าน	
๒	นายสมพล ศรีทองผาภูมิ	ม.๔	บริหารกลุ่มองค์กรยางพารา	

สาขาสวัสดิการ

สวัสดิการ หมายถึงความสามารถการจัดสวัสดิการ การประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายวัชระ ดวงรัตน์	ม.๘	สวัสดิการในการประกันคุณภาพ	

สาขาศิลปกรรม

ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม
วรรณกรรมทัศนศิลป์ เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายนิรันต์ แพงมาลา	ม.๑๐	ตีกลองยาว	
๒	นายไพฑูรย์ ระนิอินทร์	ม.๑๐	หมอพิณ	
๓	นายถาวร ยูวิชิต	ม.๑๐	หมอแคน	
๔	นายจิรวัดน์ สีดาจันทร์	ม.๑๑	หมอลำ	
๕	นายวัฒนา ปัดทุมมา	ม.๑๑	หมอแคน	

สาขาการจัดการ

จัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคม
อื่นๆในสังคมไทย เช่น การจัดการของของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณี ของการจัดการศึกษาเรียนรู้
นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษา เรียนรู้ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้
พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นางสาววรรณภา กวนศักดิ์	ม.๘	การจัดการองค์กรกลุ่มอาชีพ	

สาขาภาษาและวรรณกรรม

ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษา โบราณ
ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุประเภท

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายบุญเหลา สุอุเทน	ม.๑๐	วรรณกรรม	

สาขาวิชาและประเพณี

สาขาวิชาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทาง ศาสนาเชื่อและถ่ายทอดหลักศาสนาการบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญพะทายข้าว เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายศรรัช ไอน์	ม.๑	หมอปราหมณ์	
๒	นายปราโมทย์ ไชยสุระ	ม.๗	ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น	
๓	นายอภิสิทธิ์ ประพัสรารค์	ม.๒	หมอปราหมณ์	
๔	นายธีระยุทธ์ วดีศิริศักดิ์	ม.๘	หมอปราหมณ์	
๕	นายอัครี มะลิวัลย์	ม.๘	หมอปราหมณ์	
๖	นายสุพจน์ ชุนระวัง	ม.๔	ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น	
๗	นายจิรวัดน์ สีตาจันทร์	ม.๑๐	ศาสนาและประเพณีท้องถิ่น	
๘	นายสันต์ กิติศรีวรพันธ์	ม.๖	ศาสนาและประเพณีท้องถิ่น	
๙	นายตะวัน พรหมหงส์	ม.๗	หมอปราหมณ์	
๑๐	นางปราณี ไตรราช	ม.๑๔	หมอปราหมณ์	